

A BRNÓI FEKETE MŰANYAG AKTATÁSKA VÉGÉRVÉNYES ELNYŰVÉSE EGY PÉNTEK ESTI POLITIKAI MEGBESZÉLÉSEN

BURÁNY NÁNDOR

A táskával a péntek esti megbeszélésen történt meg a dolog.

Kongresszusi előkészületek, megbeszélés a községi pártvezetőségben, a titkár a kongresszusi küldöttekkel tárgyalja meg, egy héttel a kongresszus előtt, a szükséges teendőket, ki milyen bizottság munkájában fog részt venni, milyen kérdéstről kíván vitatkozni, itt már alakult egy csoport, néhány pártmunkásból, amelyik majd segít a felszólalni készülőeknek, hogy megfelelő anyagokat kapjanak tanulmányozásra, ismerteti velük a község kommunistáinak álláspontját egy-egy kérdésben, nehogy a felszólalók majd ezzel ellentétes álláspontról közeledjenek a kérdésekhez; a kijárat melletti asztalnál ül, fejét jobbra fordítva figyeli a titkár szavait, meglepődik, megtorpan a bevezető hallatára, nem így képzelte el ezt a megbeszélést, bár be kell vallania, amikor elindult hazulról, még magának sem volt határozott elképzelése arról, hogyan is fest majd ez a kongresszus előtti stratégiai tanácskozás, nem is sokat gondolkozott rajta, az emlékeiből sem merült fel semmi régi esemény, amely segített volna neki elképzelései kialakításában, de most mégis kiábrándultan hajtja le maga elé a fejét, úgy érzi, mintha megtorpedózták volna, mintha itt, az előkészületek zavartalanságát biztosítani hivatott szerkezetek megghiúsítanák abban, hogy elmondja a maga véleményét — vagyis, ebben nem kételkedik: az egyetlen helyes véleményt — az itteni magyar iskoláztatás égető kérdéseiről; ez a csoport segíthet az érdekelteknek a felszólalások összeállításában és stilizálásában, csengnek vissza benne a titkár szavai, s nem tehet róla, de ezt úgy tudja csak értelmezni, hogy bizony nem mondhatja el a saját véleményét, csak azt, ha előbb megírja is, amit majd ez a stilizáló bizottság jóváhagy, készült, titokban dédelgette magában a gondolatot, hogy fel fog szólalni a kongresszuson, el fogja mondani, milyen politikai problémák származnak abból, hogy évről évre több magyar szülő iratja szerb iskolába a gyerekeit, éjszakákat gondolkodott azon, álmatlanul, nemegyszer kínos fejfájással fetrengve, hogy is kellene beállítani a felszólalást, hogy az elég határozott, szókimondó legyen, de mégse értsék félre azok a más nemzetiségűek, főleg azok a szerbek sem, akik más vidéken élnek, ott, ahol nem keverednek velük a nemzetiségek; most egyszerre úgy érezte, hogy fölösleges volt minden töprengés, hiszen nyilvánvaló, hogy az a bizonyos — így kell, hogy nevezze — ellenőrző bizottság úgysem hagyja jóvá az ő álláspontját, mert az nem egyezik

teljesen, sőt lényegesen elütt attól, ahogy a kérdést az illetékes városi fórumok megítélik, ha viszont nem mutatja meg a felszólalását, hanem miután itt kijelenti, hogy nem kíván felszólalni, a kongresszuson egyszerűen jelentkezik és elmondja, biztos, hogy ezt az itteniek majd valamiféle merényletnek veszik

A táska itt fekszik előtte, ferdén a barna asztallapon, mellette a dzsezva, fényesre csiszolt sárgaréz, jobbra a fehér porcelán csésze, körül, a fele magassága fölött, aranycsikkal, egy kortyot ivott is már, jócskán kihűlt lötytyöt szürcsölt a szájába, a kelleténél édesebb is volt, alacsony, kövérkés, bekötött fejű, idős szlovák asszony hozta nagy pléhtálcán, huszonvalahányan ülnek a teremben, biztosan kis villanyresón főzte, s mire az utolja elkészült, az eleje már kihűlt, zavartan nyúl a táska nikkelezett kis kapcsához, kinyitja, aztán továbbra is, tétován, rajta pihenteti a mutatóujját, ösztönösen hajtáná szét a táska két szárnyát, hogy kivegye onnan azt a kis könyvet — Világkönyvtár sorozat —, amit az előbb vett a F. könyvesboltban, mielőtt idejött volna, előbb — a posta előtt szállt le a buszról — kifizette a havi villanyszámlát, a telefonszámlát, és befizette a társadalombiztosítási járulékot a háztartási alkalmazott után, akit most elsején, pontosabban már elseje után néhány nappal vettek fel, első sorban azért, hogy legyen valaki a kicsivel, mert nagyon érzékeny a természete, s a bölcsődében folyton összeszed valamilyen betegséget, köhög, folyik az orra, lázas, nem eszik rendesen, s mindenki azt tanácsolta, legjobb lenne, ha nem vinnék, hanem fogadnának mellé valakit, ő előbb ellenezte ezt, úgy vélte, most is azt vallja, legjobb, ha a gyerek már pici kora óta megszokja a közösségi életet, ott nevelődik a többi gyerekekkel, úgy, ahogy azok, ha a többinek jó, neki is jó lesz, nem kell elkényeztetni, s a gyerek is szeretett járni, reggelenként, amikor bevitte a bölcsőde udvarára, s a karján tartva végigment vele a nagy platánok alatt, a gyerek ujjongani kezdett, mintha valóban annak örült volna, hogy megint jön a pajtások közé, s ebéd után is, amikor ment érte, nemegyszer előfordult, hogy nem akart eljönni a gondozónótól, visszafordult, vagy éppen már az ő, az apja karjaiból visszakéredzkedett hozzá, mégis, egy súlyosabb megfázás, tüdőgyulladás után — amiről ugyan nem lehetett tudni, hogy a bölcsődében kapta-e, vagy otthon fázott meg, talán éjjel, mert rendszerint kitakarózik, s mi sem természetesebb, mint hogy ha éjjel izzadtan kitakarózik, már kész is a megfázás — úgy gondolta maga is, legjobb lesz, ha lemondanak a bölcsődéről, s megpróbálják legalább télen egy asszonyra bízni, az elmúlt hónapban, mint mindig, most is előre befizették a bölcsőde költségét, a gyerek alig egy hetet járt csak, mert közben beteg volt, meg több mint egy hétig vidéken volt a nagyszüleinél, s meghagyta a feleségének, mondja a bölcsődében a főgondozónőnek, hogy nem kell visszaadjanak semmit, fizetjük rendesen, ha sokszor hiányzik is a gyerek, nehogy ráfizessenek, félt, hogy majd megharagszanak és emiatt aztán elhanyagolják, nem törődnek kellőképpen a gyerekekkel, bár erre nem volt különösebb oka, mindig kedves volt iránta a személyzet, a gyerekekre sem panaszkodtak soha, azt mondták, nyugodt, szépen alszik, játszik, nem nyafog sokat, mint

némelyik gyerek, ez a bölcsőde különben is jó hírben állt a városban, még mielőtt megszületett volna a fia, már érdeklődött a bölcsőde felől, s mindenki csak dicsérte a személyzetet, s mert úgy hallotta, nagyon zsúfolt, nehezen lehet helyet kapni, alighogy megszületett a kicsi, már ment is helyet foglalni, tehát hónapokkal előbb — három-hónapos korában kezdték vinni — biztosította neki az ágyat, már akkor, egy hideg decemberi reggel, szívesen fogadták, mint ahogy ismerősei előre kioktatták, elmondta, hogy sok jót hallott róluk, s ezért szeretné, ha szorítaná a fiának helyet, megnyugtatták, hogy rendben lesz minden, csak írja meg és adja át a kérvényt, s aztán mikor hozni akarják, szóljon egy nappal előbb, most a lemondásnál is indokolatlan volt az aggodalma, a felesége úgy mesélte, hogy nagy megértéssel fogadták, s azzal váltak el, hogy ha tavasszal vissza akarják hozni, csak szóljanak, neki mindig találnak helyet; a postán szerencsére nem voltak sokan, s nem kellett sokat várnia, előbb vett egy csekket, ezzel kellett a járulékot befizetni, azonban mikor ezt töltötte ki, egyszerre gondba esett, számokban fölírta az összeget, mikor azonban szóval kellett kiírnia, akkor nem tudta, hogy jelzik a parákat, csak homályosan emlékszik rá, amikor ő kapott a folyószámlájára valamilyen tiszteletdíjakat, akkor ott néha — ha nem kerek szám volt az összeg — valamilyen törtvonallal jelölték a parákat, most is kilencvenhat parát kellett volna kiírnia, de nem tudta hogyan, s megkockáztatta, homályos emlékeire támaszkodva, hogy egy törtvonalat húzzon ferdén az egész szám után, a tisztviselő, fiatal, szemüveges, jobb csuklóján vastag arany karkötő, nem is talált kifogást, csak azt mondta, nem lehet kilencvenhat, ki kell kerekíteni, jól van, válaszolta, akkor legyen száz, de a tisztviselő erre csak tagadólag rázta a fejét, száz nem lehet, mondta, csak kilencven, a hatosból csinálhatunk nullát, hogy nem látszik, hát jó, hagyta jóvá, de arra gondolt, hogy nem lesz-e majd ebből baj, hogy tudniillik, hat parával kevesebb járulékot fizet be, mint amennyit kellene, no, akkor legközelebb majd hat parával többet fizetek, próbálkozott meg a megjegyzéssel, mert szégyellte nyíltan megkérdezni, hogy lesz-e abból baj, hogy nem fizette be a teljes összeget a társadalombiztosító folyószámlájára, így akarta csak kipuhatolni, közvetve kiprovokálni a véleményét, délután pedig megállt az órája, s csak úgy találomra igazította be, most fölemelt tekintete a posta villanyóráját kereste, öt perce maradt még ötig, a megbeszélés kezdetéig, kiment a nagyteremből, át a posta előtti zebrán, s úgy határozott, hogy még elugrik a F. könyvesboltba, a fekete aktatáskát hóna alatt szorítva, zsebbe tett kézzel sietett, hogy a még rendelkezésére álló néhány perc alatt megnézzze, kaptak-e az utóbbi napokban valami újabb könyvet, az újdonságok a pulton álltak sorba rakva, gyorsan átfutotta őket

Aztán észbe kapott, hogy itt, ezen a fontos megbeszélésen mégsem veheti elő azt a könyvet. Különben is, becsomagolták, és a csomagot leragasztották, s itt most lehetetlen lenne nekifogni a kicsomagolásnak, nincsenek is sokan, meg úgy is ül, hogy akármilyen halkán fogna is hozzá, azon nyomban felfedeznék a szándékát, s egy pillanat alatt a megróvó tekintetek egész sora meredne rá, s mi tagadás, igazuk

lenne, ha neheztelnének rá, hiszen nem azért jöttek itt össze; hogy mindenki a maga bogarait keresgélje, hanem hogy egy fontos közös dologban megegyezzenek, bejött egy tisztviselő, odaiült mellé, az egyetlen üres székre, egy nyitott papírdobozt hozott a hóna alatt, akkora lehetett, mint a cipősdobozok, és fehér borítékok voltak élükre állítva benne, fél szemmel odafigyelt az asztalra helyezett dobozra, s látta, hogy mindegyiken egy-egy küldött neve, alatta pedig számok, gyorsan rájött, hogy a napidíjakat rakták a borítékba, megnézte jobban, s számolt, a három napidíj és az útiköltség, nyúlt a csészéjéért, de mert magasan keresztbe rakta a lábait, s emiatt csak nehezen tudott az asztalhoz közelebb hajolni, s az asztal meg a széke közötti szűk helyen sem tudta könnyen mindkét lábát visszahelyezni, a térdével meg-
lökte az asztal lapját — jól tudta, hogy nem illik a térdét ilyen magasra, az asztal lapjáig fölemelni —, s a csészéből a kávéja kilöttyent, a kövérkés szlovák asszony kistányér nélkül hozta fel a csészéket, s így a kilöttyent kávé most egyenesen az asztalra került, elszégyellte magát, lopva a mellette ülőkre pillantott, észrevették-e a malacságát, kicsit várt, aztán megfogta a csésze fülét, s óvatosan, nehogy az aljáról egy-két csepp a ruhájára csurogjon, kiitta maradék kávéját, csak most vette észre, hogy a táska alja, ott ahol összehajlott — akár egy könyv vagy egy nagy pénztárca — berepedt, eddig nem látta ezt a repedést, s most odanyúlt, megtapogatta a préselt műbőrhez hasonló táska szélét, a repedést, eddig tartott, gondolta, s számolni kezdte, mikor is szerezte ezt a táskát, mennyi ideje is, hogy használja már

tavasszal járt Csehszlovákiában, március végén két hetet Prágában töltött, akkor indult virágzásnak a „Prágai Tavasz”, épp amíg ott tartózkodott, akkor történtek a legjelentősebb politikai megmozdulások, akkor váltották le a köztársasági elnököket, úgy látszott, semmi sem tudja megállítani a demokratizálódási folyamatot, betűzgette az újságokat, s egy prágai cseh ismerősével részt vett egy ifjúsági nagygyűlésen is, elképesztő volt, hihetetlen az a szabadság, ahogy az újságok írtak, ahogy a nagygyűlésen a fiatalok és a szónokok beszéltek; az első napokban nem tetszett neki Prága, túl szürkének, kopottnak, lerongyolódottnak találta, a hétköznapi város hűvösnek hatott, minden temperamentum, lelkesedés nélkül végezték a dolgukat az emberek, de ezen a nagygyűlésen az az élmény mintha csak mindenért kárpótolni akarta volna, átragadt rá a lelkesedés, s amikor esténként vagy délelőttönként ott bolyongott a prágai egyetemisták között, vagy ott ült velük a hatalmas Jan Hus emlékmű kövein, akkor már arra gondolt, ha majd hazamegy, mi mindent próbál meg, sok olyan dolgot, amihez addig nem volt bátorsága

Ott Prágában szerezte ezt a műanyagból készült fekete aktatászkát, akkor tavasz volt, most meg itt vannak az első novemberi reggeli fagyok, eddig kibírta ez a táska, pedig nem valami kiváló, tartós anyagból készítették, adományozói nem szánták ünneplő ékszernek, inkább alkalmi valaminek, néhány napra vagy néhány hétre, amit

aztán, ha elmúlik az esemény vagy éppen úgy jön, akkor el is dob az ember, s nem sajnálja; emlékszik rá, az ifjúsági kongresszusokon is szoktak ilyen aktatászkákat osztogatni, a küldöttek ebbe rakják a kongresszusi beszámolókat, határozattervezeteket és más okmányokat, ő azonban sosem vett részt küldöttként egy ifjúsági kongresszuson sem, tehát ilyen ajándék táskát sem kapott, pedig szeretett volna, s utána irigykedve nézte azokat, akiknél például az utcai találkozásnál ilyen táskát látott, rendszerint fekete, műanyagból készült táskák ezek, s meghajlított fedelükre rápréselték a kongresszus vagy a szervezet emblémáját, ez a táska most ilyen, végső fokon olcsó, reklám-cikk, a közhasználati cikkeket gyártó ipar, meg a különféle közszolgáltatásokat végző szervezetek is tucatszámra gyártják és osztogatják az ilyesmit, minileveskookák, miniszappanok, kölnik, krémek meg hasonló tárgyak, nála mégis sokáig tartott ez a táska, persze, nem kiválóan jó minősége miatt, hanem azért, mert különös becsben tartotta, megkülönböztetett elbánásban részesítette, nem hordta minden alkalommal, csak amikor úgy találta, hogy nem lesz sok beleraknivalója, ne kelljen púposra tömni, feszíteni, ne repedjen meg, ne nyakduljon el a kapocs, s valóban hónapok után is újnak látszott, semmi hibát sem talált benne, s kicsit büszkén is szorongatta a hóna alatt; egyrészt praktikus volt, könnyebb, mint a nagy barna táskája, amibe ugyan sok mindent bele tudott rakni, de amit esős időben rendszerint összecsapkodott, vagy a cipője hozzádörgölődő sáros sarkával össze is mázolt, ilyen állapotban meg aztán egy-egy ülésen hogy tegye fel maga elé az asztalra, sáros táskát különben sem illik kirakni a kirakatba, s külön szégyellte volna, hogy nem tudja vinni a táskáját, hogy még ezt sem tanulta meg, pedig úgy vélte, ennek is meg lehet a maga módja, úgysem igaz, hogy esős időben mindenki összesározza a táskáját, és a sarkát is hozzá feni a táska belső oldalához, ez a komplexusa már régebről ered, még abból az időből, amikor rájött, milyen kellemetlen és randa dolog, hogy hátul felcsapkodja a nadrágját, ősszel, amikor megkezdődtek az esős idők, rendszeresen kellett naponta kefélni a nadrágja alját, mert ha elment a városba, a munkahelyére meg vissza, akkor már valósággal állt a sár a nadrágja alján, és az, hogy minden reggel, indulás előtt lekefélte a sarat, még nem nyugtatta meg, hiszen nem is annyira az utcán érezte kellemetlenül magát a nadrágja felcsapkodása miatt, hanem inkább bent az irodában, itt a melegben gyorsan megszáradt a sár, és a sötét öltönyön nagyon is meglátszottak a világosszürke foltok, amelyek megint arról árulkodtak — legalábbis ő így érezte, s emiatt szégyellte magát —, hogy nem tanult meg művelt emberhez, azaz egy középosztálybelihez méltóan járni, tény ugyanis, ezt is megfigyelte, hogy nem csapkodta fel minden ember esőben a nadrágja alját, s ebből arra következtetett, hogy az ügyesebb emberek igenis megtanulnak úgy gyalogolni, hogy esőben is tiszta marad a nadrágjuk, ő nem jött rá ennek a nyitjára, noha számtalanszor megpróbálta, sokáig azt hitte, azért csapkodja össze magát, mert nagyon siet, gyorsan kapkodja a lábait, ezért, mikor nem volt sürgős dolga, lassabban és hosszú laposakat lépkedett, azonban ez a kísérlete nem vált be, továbbra is besározódott a nadrágja, meg szinte képtelen is volt már arra — annyira megszokta a roha-

nást —, hogy lassabban járjon, különösebb oka nem volt annak sem, hogy nagyobb bizalma legyen az újabb kísérletéhez: mivel látta, hogy kifelé tapossa a cipője sarkát, fiatalabb korában annyira félretaposta, hogy néha a cipész sem tudott rajta segíteni, attól meg irtózott, noha mégis sokszor erre vetemedett, hogy megpatkoltassa, mert akkor úgy kopogott az aszfalton meg a padlón is, mintha lovak mennének, s ha megjelent, mindenki felé fordult, szerencsére később, éppen mikor már jobban kellett ügyelnie a megjelenésére, divatba jöttek a gumi-sarkú és műanyag talpú cipők, ezek meg nem koptak, taposhatta őket, alig látszott valami kopás rajtuk, a felső részük szakadt el előbb, de mert tudta, hogy a cipője sarkának a külső szélét tapossa jobban, azt gyanította, hogy talán ez okozza, hogy fölcsapkodja a sarat a nadrágjára, hát megpróbált minden lépésnél külön arra vigyázni, hogy ne a sarka külső, hanem a belső felére lépjen, de ez a kísérlete is csődöt mondott, s már úgy látszott, hogy a legjobb megoldást az a barátja találta ki, akivel egy délelőtt a képviselőházban a mosdóban találkozott, az ablak mellett állva, azaz lehajolva egy pici kefével tisztította, kefélte nadrágja aljáról a sarat, azelőtt sosem látott még ilyen pirinyó kefét, s mert megörült, hogy most egy sorstársára akadt, meg mert egyszerre úgy találta, hogy neki is ez lenne a legokosabb, egy ilyen kis kefét venni, rögtön az iránt érdeklődött, hol vette, hogy jutott hozzá, azt sejtette, biztosan valahonnan külföldről hozta, hiszen nálunk még nem adnak az ilyen apróságokra, nem gyártanak ilyesmit, meglepődött azonban, amikor hallotta, hogy a központi áruház illatszerosztályán vásárolta, nem is volt drága, és nagyon praktikus, kis helyen elfér, s a barátja, hogy mindezt illusztrálja is, összecukta, mint egy bicskát, a kis kefét, nem volt hosszabb egy gyufaszáznál, még aznap elment az áruházba, azonban sem ott, sem később máshol sem kapott olyan kis kefét, amelyet a barátjánál látott a képviselőház mosdójában akkor délelőtt, s ezért csak azt gyanította, hogy az mégis külföldről hozta, csak nem akarta neki bevallani, ez a reménye is szétfoszlott, nem tudott magán segíteni, s mit tehetett mást, amikor a nagy aktatáskáját vitte és esett az eső, akkor nem tette fel az asztalra, pedig voltak emberek, akik mintha csak dicsekvésből rakták volna ki maguk elé a jól megőrzött, még töretlen bőrü táskákat, ő inkább leeresztette maga mellé, és nekitámasztotta a széke lábának, volt idő, fiatalabb korában, amikor az ilyesmikre nem adott semmit, amikor csak nevetett volna mindezen, úgy vélte, hogy csak az az ember van elkeveredve a formaságokkal, a külsővel, aki belül üres, aki tartalmatlan életet él, ő nem tartotta magát ezekhez, s lenézte a társadalmi együttélés formáival bajlódókat, később azonban belátta, hogy vannak bizonyos szabályok, egymás iránt támasztott igények, amelyekhez kénytelenek vagyunk tartani magunkat, ha azt akarjuk, hogy az együttélés zökkenőmentesebb, hogy az életünk elviselhetőbb legyen; egy középkorú férfi, aki szemben ül vele, nagyot, hosszat ásít, s csak késve kapja szájához a tenyerét, látásból ismeri már ezt a magas szőke férfit, ott lakik valahol az utcájukban, de pontosan nem tudja, melyik házban, szinte naponta találkozik vele, s nemegyszer úgy néznek egymásra, mintha valahol már találkoztak volna, mintha már ismernék egymást, mindkettőjük zavarban van, látszik az arcán, hogy habozik,

addig azonban még nem jutottak el, hogy megszólították volna egymást, az órájára pillant, most fürdetheti felesége a kicsit, szeret a teknőben, szereti a vizet, nagyokat kacag, sikongva pocskol

Ennek a brnói nemzetközi vásár jelzését viselő táskának nem volt füle, az ember tehát nem lóbálhatta a lába szára mellett, egyszerűen megmarkolta az alját, s úgy vitte a derekához szorítva, könnyű volt, vékony, szét lehetett hajtani, mint a pénztárcát, belül rekeszek voltak, kisebb-nagyobb méretű iratoknak, s volt egy vékony, hosszú, zsebszerű varrat is, ahova a ceruzát lehetett bedugni, sajnos ide csak nagyon vékony vegyironok fértek be, ő meg szívesebben használt vastagabb szárúakat, ezek azonban ide nem fértek be, hiába próbálgatta őket, nem akarta feszíteni, nehogy elszakadjon, így aztán a vegyiront rendszerint a belső zsebében hordta, ahogy azelőtt a rendes töltőtollakat is, egyszer meg is járta, talán mert a teste melegtől megolvadt az ironban a vegyi anyag, kifolyt a belső zsebbe, s ugyancsak megfogta a kabátját meg a fehér ingét is, a felesége ájuldozott, hogy sosem tud vigyázni, most mit csináljon vele, a flekk nem megy ki, eldobhatja az inget

A kávé íze megsavanyodik a szájában, órájára pillant, unja a megbeszélést, menne haza, nyolc után egy jó francia film megy a tévében, most éppen egy középkorú, szürös, fekete szemű technikus beszél, a város egyik legnépesebb ipari üzemében dolgozik, évek óta a kifizetődés határán dolgoznak, az idén egész évben minimális kereseteket kapnak, s itt arról beszél, hogy amit ő a kongresszuson esetleg el akarna mondani; mégpedig az üzemé kommunistáinak nevében, az esetleg nem egyezik mindenben azzal az állásponttal, amit a községi szervek képviselnek, ezért nem érzi teljesen, miért kell a felszólalását itt a községben is megbeszélnie, körülbelül azt mondja, amit te is gondoltál, a községi titkár mindjárt válaszol neki, szerinte a kongresszuson a küldöttek munkája csak akkor lesz eredményes, ha mindannyian egységes elvialapról szólnak fel, hiszen ők nem az üzemük küldöttei, hanem a község kommunistáit képviselik, tehát felszólalásaikat is ezek álláspontjára kell építeniük, nem nyugtatja meg a válasz, idegesen hol ki, hol bekapcsolja a táskát, aztán — ösztönös mozdulatok — közelebb húzza magához, ujjával nyugtalan összevisszaságban tapogatja, a titkár nyugodtan beszél, higgadt érveléssel fejtegeti véleményét; ő közvetlenül a kijárat melletti asztalnál ül, az ajtó nyitva, érzi, hogy fázik a háta, hátradől a széken, mintha csak úgy képzelné, hogy ha a szék támlája testéhez nyomja a ruhát, akkor nem fog megfázni, már amikor megérkezett, s a negyedik emeleten kiszállt a liftből, a folyosó egy kiszélesedő, csarnokszerű részében a fogásra akasztotta a kabátját, már akkor hallotta, hogy a takarítónő utánaszólt, hogy ne tegye le a kabátot, mert elég hideg van, erre ő megfordult, hogy visszamegy a kabátjáért, egyszerűen eszébe jutott, hogy ebben az épületben csak délelőtt fűtenek, ilyenkorra kihűlnek a fűtőtestek, s ha hideg teremben kell ülnie néhány órát, akkor másnapra már biztosan belázasodik, s legalább egy hétig húzza a náthát, ezért fordult vissza a kabátjáért, noha gondolta, hogy

éppen télikabátra talán mégsem lesz szüksége a teremben — ekkor vette fel először a télikabátot, s tett először kalapot, mert egész nap havas eső esett —, főleg pedig az izgatta, hogy mit csinál ott benn, hova teszi a kalapját, pillanatok alatt több lehetőség is megfordult az agyában, de egy sem tetszett neki, legelfogadhatóbbnak látszott az, hogy a kabátot magára teríti, a kalapot pedig itt hagyja a fogason, ám attól félt, hogy akkor majd itt felejtí, nem jutott azonban ideje, hogy eldöntse a dilemmát, mert a takarítónő megint megszólalt: Nem magának mondom, magyarázta, a nők szoktak inkább fázósak lenni, tette hozzá újabb magyarázatként, hogy a figyelmeztetést nem neki, hanem a doktornőnek szánta, aki vele jött föl a liften. Ja, torpant meg ő erre, akkor majd megnezzük előbb, mondja, s elindul a terem felé, az ajtó mellett már csak két szabad szék marad, Ide ülök, mondja, ha majd fázok, akkor könnyen kilépek a kabátomért, most már fázik is, s ez csak fokozza szorongását, egyre arra gondol, hogy reggelre már trüsszögni fog az ágyban, szedheti a Codacyl tablettákat forró teával, következő éjjel majd izzadni fog, s nem győzi cserélni a pizsamákat, a párnája alatt meg összegyűlik egész halom zsebkendő, most mégsem megy ki a télikabátjáért, ha fázik is, fegyelmezetten, feszengve ül a helyén, mintha csak ez lenne a szabály, mintha nem kapott volna engedélyt, hogy kimenjen, tény, hogy az orvosnő, noha a takarítónő figyelmeztetése neki szólt, nem terítette magára a kabátját, úgy ment be, szürke kosztümjében a terembe, s a többiek is, megint körülnéz a jelenlevőkön, mindannyian kabát nélkül ülnek, lehetetlen, gondolja, hogy éppen senki sem fázik, csak éppen én akarok megfagyni, de hiába szuggerálja magának, hogy nincs is hideg, továbbra is csak fázik a háta meg a dereka, ujjai nyugtalanul babrálnak a táska nikkelezett csatjával, nem is a fázás, nem is csak ez nyugtalanítja már, hanem maga ez a tudat, hogy ő itt a leggyöngébb, a legérzékenyebb, hiszen mégis különös, hogy még a nők sem fáznak, ő meg meg akar fagyni, maga a tény, hogy mindenki nyugodtan ült télikabát nélkül is, valamilyen általános szabályként hatott, s ha most ő kimegy felöltözni, az esetleg szabálysértésnek, különködésnek vagy talán még tüntetésnek is látszhatott volna, ezt meg el akarta kerülni, s akkor nem maradt más hátra, mint hogy túrjön nyugodtan, nyugodjon bele, hogy csak osztozik a többi sorsában, hiszen az ő helyzete sem rosszabb a többiekénél, csak éppen, s nincs kizárva, hogy itt kell a dolog nyitját keresni, csak éppen a többiek talán előre számoltak azzal, hogy itt hideg lesz, mert gyakrabban járnak ide, ez a helyzeti előnyük, s mert ezt tudták, otthon jobban fölöltöztek, melegebb alsót vettek magukra, mint ő, aki nem számolt azzal, nagyon ritkán járt a községi vezetőség épületébe, hogy itt majd hideg terem fogadja; persze, ez is csak pusztá föltevés volt, az is maradt, hiszen lehetetlennek látszott ellenőrizni a hitelességét, az lett volna még csak nevetséges, ha a megbeszélés után odaáll az ajtóba, s minden távozótól személy szerint megkérdezi, tudta-e előre, hogy nem lesz befűtve a terem, odahaza, indulás előtt gondolt-e arra, hogy majd hidegben kell ülnie néhány óra hosszat, s vette emiatt magára melegebb alsóneműt, az így kapott válasz ugyan valószínűleg eloszlatta volna kételyét, utána már semmi oka sem lett volna kételkedni a kapott válaszban, hiszen nem lehet elképzelni semmi olyan okot, amely a megkérdezetteket esetleg meggátolta volna abban, hogy

őszintén válaszoljanak, bármennyire hatékonyan ígérkezett is azonban ez az ötlet a kételyei eloszlatására, mégsem mert rá vállalkozni, attól tartott, hogy mindenki meg fog rajta botránkozni, hiszen valószínű, hogy a jelenlevők közül senkinek sem jutna ilyen ötlet az eszébe, különben is, ha meg is tudná a véleménykutatás után az igazságot, ez még csak egyetlen kételyét oszlatná el, ennek meg elenyésző lenne a jelentősége, igaz, előfordulhatna az is, hogy a megkérdezettek azt válaszolnák, hogy nem vettek magukra téli alsóruhát, azonban ők is fáztak, fagyoskodtak a megbeszélés idején, s már alig várják, hogy hazasiessenek, hogy végre fölmelegedhessenek, vagyis megtörténhetne, hogy azok is éppen olyan szorongatott helyzetben dideregtek át az ülést, mint ő, csak mindannyian — hozzá hasonlóan — úgy vélekedtek magukban, hogy mégsem illik a megbeszélés alatt kimenni a télikabátért, hogy festene az egész, ha minden öt percben átsétálna valaki a termen, s aztán magára terített télikabáttal sétalna vissza a helyére, egyelőre nincs semmi olyan ok, amely határozottan cáfolhatná egy ilyen lehetőségnek a valószerűségét, s az is biztos, hogy ha a jelenlevők megkérdezése után ilyen, a számára legkívánatosabb és legelőnyösebb választ kapná, akkor ez nagyon is megnyugtató lenne a számára, bebizonyosodna, hogy oktalan volt minden aggodalma, amiatt érzett félelme, komplexusa, hogy ő gyöngébb, érzékenyebb, betegesebb, s kevésbé talpraesett, nem annyira életre való, mint a többi ember, ezt a kínos érzést nagyon sokszor kénytelen volt legyőzni magában, s mintha csak ebben a küzdelemben fogyna az ereje, az érzés meg mintha mindinkább elhatalmasodna, lassan, lassan beletörődik, hogy így van, s mind kevesebb reménnyel, bátorsággal és önbizalommal közeledik a napi feladatok végzéséhez, elég az első, a kudarcot sejtető jel is, hogy megtorpanjon és visszakozzon, most ezzel az ötlettel jelentkező esély is mutatja, hogy milyen nehéz, mennyire lehetetlen, hogy mások képességeiről, tulajdonságairól meggyőződve, ezeket a sajátjához hasonlítva, bebizonyítsa magának, hogy nem marad le a többiek mögött, a többiekkel együtt ő is vállalhatja azokat a terheket, amelyeket az együttélő emberek közössége tagjaira kiszab, s ha már ebben nem marad le, akkor indokoltan tarthat igényt az egyenlő jogokra, megbecsülésre és jutalomra is

Tudja, hogy a találgatások csak elmélyítik a gyanút, de nem fedik fel az igazságot, s éppen ezért lehetetlen volna, ő legalábbis nem tudná most utólag kideríteni, miért részesítette ilyen kiváltságos elbánásban ezt a táskát, ami nem volt drága, nem is adott érte pénzt, véletlenül tévedtek be prágai barátjával a kamarában valamilyen összejövételre, amelyet a brnói nemzetközi vásárral kapcsolatban tartottak, itt osztogatták a táskákat, megfelelő propagandaanyag kíséretében, s a barátja kért magának meg neki is egyet, Annyi ilyet kap az ember, jegyezte meg, de aztán jól jön, alkalomadtán itt is, ott is adsz egyet a portásnak, s mindjárt másképp néznek rá, Igen, igen, hagyta rá, de már akkor tudta, hogy nem fogja a portásnak adományozni a kapott fekete reklámtáskát, mindjárt megérezte, hogy az pont neki való, titkolt örömmel szorongatta, óvatosan rakodott el benne, nem túl sokat, csak épp amennyi belefért, amennyit elbírt, nehogy szétrepedjen a

túlterheléstől, tisztában volt vele, hogy egy ilyen műanyag táskával finoman kell bánni, anyaga könnyen szakad, nincs rajta varrás, csak ragasztva, azaz inkább préselve van, a két vékony műanyag lapot egymásra tették, s körül a szélét összepréselték, összeolvasztották, inkább tákolmány volt hát, mint műretek, mégis ragaszkodott hozzá, emlékek, talán annak a prágai tavasznak az emléke tette, hogy nem akart könnyen és gyorsan megválni tőle, hiszen lelkesedéssel jött onnan vissza, s nemcsak azért, mert úgy látta, hogy ott olyan valami van születőben, ami mellett senki sem maradhat közömbös, hanem azért is, mert lépten-nyomon úgy érezte, hogy otthon, mégis, itt az összehasonlításkor győződött meg róla, hogy ami otthon van, az nem pusztá frázis, egyszerre kézzelfoghatóbbak lettek számára azok a tények, állítások, amelyekben előzőleg otthon már vagy még nem tudott himni, ez a benyomás váltotta ki a lelkesedését, ez hatotta át máról holnapra, és sietett haza, elfogta a tettvágy, egyszerűen tenni akart valamit, tenni ennek a közösségnek az érdekében, ezért örült, hogy felszólalhat a kongresszuson, most határozatlan, ingadozik, fázik, de nem megy ki, nem mer kimenni, szégyell kimenni a télikabátjáért, s nem fog felszólalni, egyik is, másik is elmondja, nőről kíván beszélni, ő hallgat csak, lapul a helyén, s már előre azon gondolkodik, mit is fog majd mondani, hogyan fog védekezni, ha utána valaki felelősségre vonja, hogy miért nem vett részt a vitában, elképzelte ezeket a — nem vitás, hogy kínosak is lehetnek — helyzeteket, képzeletben lebonyolította, levezette a párbeszédet, úgyhogy nemezszer sarokba szorítva érezte magát, s mintha a jelenetek nem képzeletben, hanem a valóságban játszódna le, többször előntötte a meleg, kezével, ujjával idegesen babrálta a táskát, néha majdnem gesztikulált, aztán egy-egy pillanatra minden látható ok nélkül kikapcsolódott a játék, két kezében fogta a táska fölnyitott födelét, tapogatta a két műanyag közé ügyesen behelyezett kemény lemezt, nem tudta megállapítani, mi lehet az, néha úgy tűnt neki, a tapintásból ítélve, hogy vékony fémlemez, amit a táska tervezői és készítői ügyesen elrejtettek, máskor úgy vélte, hogy túl könnyű mégis ahhoz, hogy fémlemez legyen, inkább csak egy kartonlemez lesz vagy egy műanyaglap, megpróbálta behajlítani, egy asszony javasolta, hogy fejezzék be a megbeszélést, de óvatosan épp hogy csak meghajlította, félt, hogy ha tovább erőlteti, akkor esetleg eltörik, biztos viszont, hogy ha mondjuk, egy pléhlemez, akkor nem törik el, vagyis a behajlított lemezt utána vissza lehet egyenesíteni, hónapok óta hordja már ezt a táskát, ezt a lemezt is többször körültapogatta, lehetetlen, hogy ne tudja megállapítani, miből készült, mégis olyan, mintha pléhből lenne, szemügyre veszi, vizsgálja, mi is lehet a rendeltetése, a kapcsot ehhez erősítették, különben a puha műanyaghoz nem lehetett volna odafogni, szükség volt erre a szilárd alapra, esztétikailag is van valami szerepe, a táska felső, elülső részét kifeszíti, mintegy formát ad neki, akár egy kaptafa, különben egy lötyty lenne, gyűrött, ráncos, egyszóval csúnya, s nyilvánvaló már, hogy a táskát nemcsak azért hordja az ember, hogy iratokat hordjon benne, hanem díszül is szolgál, az ember sokszor büszke is arra, hogy szép táskája van, vagy hogy olyan, amilyen másoknak nincs, aztán bizonyos helyeken nem is lehet akármilyen táskával megjelenni, mint ahogy a cipőjét is igyekszik tisztán tartani, s nem is csak akkor vesz újat, amikor a régi

már leszakad a lábáról, a titkár most az javasolja, hogy találkozzanak öt nap múlva megint, a kongresszus előtti este, hogy még egyszer összegezzék az eredményt, s eivégezzék az utolsó teendőket, ennek éppenséggel nem örül meg, kintről a hatalmas üvegablakon át behallatszik a szél süvítése, s mikor föláll, hogy a többiekkel együtt elhagyja a termet, csak akkor veszi észre, hogy — most már nem vitás: nem pléhből való a lemez — táskája födelén a lemez, az a lemez, amely pedig a formáját adta neki, eltört, az előbb úgy látszik addig hajtogatta az egyik sarkát, hogy egy darab letört belőle, s most olyan, mintha csonka lenne; akár el is dobhatom, gondolja kifelé menet, s nem áll oda sorba a többiekkel a lift elé, hanem megindul egyedül lefelé a kopott szőnyeggel befuttatott lépcsőkön, a kijáratnál, mire odaér, már ott áll a magas szőke fiatalember, az utcabelije, behúzott nyakkal kémlel ki, szakad az eső, Hu, de nekifogott, mondja ő, Hát csakugyan válaszolja az, egy pillanatra visszafordulva felé, az ő arcán is zavar, mintha hívni akarná, aztán gyorsított léptekkel megindul a kocsija felé.